

ZAMAN, ÖLÜM VE VİCDAN

Çeviren: Neziha Dalgıç

Zaman, Heidegger'in Dasein'in kendi kendisinin önüne sıçraması iddiasında tam olmasına rağmen, Dasein'in günü-birliktelik anlayışında, sadece zayıf bir rol oynadı. Fakat onun tanıtımında (girişte) verdiği zaman, Varlık sorunu için çok önemlidir: 'Tüm ontolojinin temel problemi, zaman fenomeninde köklenir' (Varlık ve Zaman,18). Zaman, Dasein'in analizi için de çok önemlidir: 'Dasein varlığının anlamını zamansallıkta bulur' (VZ,19). Niçin zaman çok önemlidir?

Niçin Zaman?

Niçin Varlık ve Zaman? Niçin Varlık ve Uzam değil? Ya da Doğruluk? Ya da Hiçbir şey? Heidegger bu soruları açık bir şekilde sormaz, fakat onlara çeşitli cevaplar önerir. O varlığın geleneksel olarak zaman açısından incelendiğini iddia eder. Varlığın Eski Yunanca karşılığı olan ousia (Anwesenheit 'mevcudiyete gelme'), varlık anlamına gelen parousia kelimesiyle birleştirilir. Bu yüzden Eski Yunanlılar varlığı, dünyevi varlık açısından incelediler. Ama bu yanlıştır; Parousia, ousia'dan oluşturulan sadece birkaç bileşik kelimeden birisidir. Ousia'yı apousia - yokluktan ziyade parousia - varlık ile birleştirmek için daha fazla sebep yoktur. Herhâlde, apousia, ömeğin hem birisinin mücadelesindeki varlığı, hem de uzamsal varlığı olan, uzamsal varlık anlamına gelebilir. Eski Yunanlıların yada hiç olmazsa Eski Yunan filozoflarının, varlığı zamansal varlıkla birleştirdiğini düşünmek için daha iyi bir neden olabilir. Ömeğin Platon, varlığı olan, meydana gelen, yok olan ve azalan şeylere değil, sadece değişmeyen, ebedi (ya ezeli-ebedi mevcut olan) formlara ya da düşüncelere affetti. Fakat Heidegger burada böyle bir sebep bize vermemektedir.

O, filozofların varlığı sık sık zaman açısından sınıflamakta olduklarına işaret eder. Onlar (filozoflar) insanlar, bitkiler ve ifadeler gibi zamansal/dünyevi varlıkları, sayılar ve önermeler gibi zaman dışı varlıklardan ve tekrar bunları da Tanrı gibi zamanın ötesindeki varlıklardan ayırırlar (VZ,18). Fakat bu, varlığın tek bir şekilde zamanla ilgili olduğu tanımından daha fazlası olmayabilir. Bununla birlikte, o (geleneksel felsefe) böyle yapmaya uygun olduğundan (varlığı sınıflayarak açıklamaya), Heidegger, geleneksel felsefeye karşı direnmeye hazırdır, geleneksel felsefe Heidegger'e uyduğunda, Heidegger sadece desteğini almak için hoş gitmeye hak vermez. Her halde o, kendi kendisine varlıkların bu sınıflamasını reddeder. O, zaman dışı yada zamanın ötesinde varlıkların olduğuna inandığı için onu (sınıflamayı) reddeder. Heidegger'in dünyasının üzerinde, zamanın ötesinde olan Tanrı yoktur. Eğer olsaydı, Dasein'dan bağımsız olan ebedi (dış) doğruluk olabilirdi (karşılaştırınız VZ, 227); fakat o (Dasein) tarihsel oldu-

ğu için üstünü (örtüsünü) açan varlıkların görevi, Tanrı tarafından değil sonlu Dasein tarafından yerine getirilir. Husserl'inde içinde olduğu Heidegger'in zamanındaki bir çok filozof, ilk alanın fiziksel gerçeklik, ikinci alanın psikolojik gerçeklik olması yanında üçüncü bir anlam alanı varsaydı. Heidegger bunun (bu alanın) melekler hakkında Ortaçağa ait spekülasyondan daha az sorunsal olmadığını ifade eder (xxiv. 306). Zaman dışı önermeler, anlamlar ya da teoriler yoktur. Bunlar tıpkı Dasein'in olduğu gibi tarihsel, zamansal olan Dasein varlığının tüm tarzlarıdır. Heidegger'in burada hoşuna giden bu sınıflama sonra, onun reddettiği bir sınıflama haline geldi.

Eğer filozof olmayanların ifadesine bakarsak, sorun daha belirgin değildir. Heidegger'in 'niçin biz varlık ve uzamdan daha fazla bahsetmeyiz' sorusunu sorduğu nadir pasajların birinde, basit kelimelerin zamansal anlamdan ziyade uzamsal anlamlar içerdiği-ne işaret eder (xxi.119). 'Dasein' kendi kendisine uzamsal bir terimdir (xx.344). Dasein uzamsal olduğu kadar zamansal olduğu için ve eğer o olmasaydı varolamayacağı için, bu doğaldır.

O halde niçin zaman özeldir? Bu soruya verilebilecek bir cevap şudur: Dasein uzamda yaşadığından daha derin bir anlamda zamanda hayatını yaşar. O ne yerin ne de zamanın seçimine sahip olmadığı belirli bir zamanda, belirli bir yerde doğar. Benim doğduğum yer, eğer sonraki yetişmemi ve kültürümü belirlerse ya da ilk dilimin İngilizce ya da Japonca olup olmamasını belirlerse tabi ki önemli olabilir. Fakat doğduğum yer daha az önemlidir. O benim ilk yetişmemi etkilese bile eğer istersem taşınmayla ve eğitimle onun etkilerinden kurtulabilirim. Fakat doğduğum zamanda böyle kolaylıkla önleyemediğim etkilere sahibimdir. Eğer ben 1800'de doğsaydım, insan yaşamının maksimum süresinin yaklaşık 115 yıl olduğunu farz etsem bile Varlık ve Zaman 'ı okuyamazdım. Doğum günüm zamandaki pozisyonumu sınırlar ve sonuç olarak davranışın olağan akışı doğum yerimin mekandaki pozisyonumu sınırlamadığı bir tarzda bana açılır. İnsan varlığı yaşamak için bir yere ihtiyaç duyar. Tam bir hareketsizlikle tahammül edilen yaşam düşünülebilir olmasına rağmen, tamamiyle tatmin edici değildir. Memnun edici bir yaşam, geniş bir yolculuğu gerektirmeye ihtiyaç duymaz. Bir kişi doğduğu şehir ya da köyden hiç ayrılmaksızın dahi yaşayabilir. Fakat yaşam iyi (uygun) bir zamana ihtiyaç duyar. Yaşam kararları ve aktiviteleri kapsar ve bunlar benim şimdi veya gelecekte ne yapacağımı, şimdi ya da burada ne yapmayacağımı sorduğum uzamdan daha önemli bir şekilde zamanı gerektirir ve kabul eder.

Otantik olmak ile otantik olmamak arasındaki bir farklılık şudur: Otantik Dasein şimdi, yakın geçmiş ve gelecek tarafından tamamiyle kapsanmaz. Otantik Dasein, ölümlün ötesinde ve tarihsel geçmişinin yani doğumunun ötesinde görünür. Niçin böyledir? Sadece imgelemde bile olsa niçin bunun yerine daha uzak yerlere gitmez? Bu soruya cevap şu şekilde verilebilir: Uzamsal ya da coğrafi uzaklaşma, zamansal ya da tarihsel bilincin yaptığı gibi (şekilde) bir bütün olarak birisinin yaşamını kurtaramaz. Diğer bir cevap ise şu şekilde verilebilir: Şimdiki durumum ve onun bana sunduğu olanaklar büyük oranda hem benim geçmiş yaşamıma hem de kültürümün geçmiş tarihine bağlıdır. Fakat uzak yerlerde gerçekleşen şeye hiçte bağlı değildir. Şimdiki durumumu (uzmanlığımı) elde etmek için, benim üzerimde Aristoteles'in yarattığı gibi bir etki ya-

ratamayan çağdaş yabancı yazarlardan ziyade, şimdiki düşünme tarzımı etkileyen Aristoteles'i okumalıyım. Gelenek, uzam vasıtasıyla değil zaman üzerinden miras bırakılır. (Bu sebepten bir sanat eserini ya da literatürünü değerlendirirken, onun uzamsal olmaktan ziyade zamansal olarak kalıp kalmayacağından endişeleniriz).

Dasein 'ın yaşamı uzamdan ziyade çok daha kritik bir biçimde zamanı içerir. Fakat Heidegger dünyayla ve Dasein'in ona ulaşmasıyla ilgilenir. Zaman hakkındaki iki geleneksel problem bu konular üzerinde durur. İlk Aristoteles ve St. Augustinus'u harekete geçiren problemdir. Şu an, sadece şimdiki zaman vardır, geçmiş artık varolamaz ve gelecek de henüz var değildir. Bu yüzden zamansal olarak devam eden objeler, olaylar ve zamanın üzerinde sürekli olan bir dünya yoktur, sadece dünyanın ani zamansal dilimi, onun (dünya) içindeki objelerin ve olayların ani zamansal dilimi vardır. İkinci problem ise Antik düşünürleri olduğu kadar Kant ve Husserl'i de rahatsız etti. Ben sadece şimdiki zamanda varolan şeyleri algılayabilirim -görebilirim, işitebilirim, hissedebilirim vb-, eğer bizler ışığın ve sesin hızını göz önüne alırsak benzer şekilde varolan şeyleri geçmiş anda dikkate alırız. Bu yüzden bizler geçmiş, geleceği ya da zamansal olarak sürekli dünyayı nasıl fark edebiliriz? Bu problemlerin hiç birisi onların zamanı ele aldığı tarzda uzamla ilgili değildir. Bizler uzamsal olarak uzakta olan şeylerin burada varılmayan bir temel (mekan) üzerinde varolmadığını desteklemeyi düşünmeyiz. Verilmiş olan herhangi bir görüş açısından belirli yakınlıkta olan duyularımız uzamın daha fazla ya da daha az geniş alanda olup olmadığını bize gösterir.

Heidegger, bu problemlerden açık bir şekilde bahsetmez, fakat bu problemler yine de onu tedirgin eder. İlk olarak Aristoteles, Augustinus ve Kant döneminde şekillenen ve onun ifade ettiği çözüm şudur: Dasein şimdiki zamana farkındalığında bağlanır. O geleceğinin önüne sızır (ulaşır) ve geçmişe ulaşır. Dasein zamansaldır. Dünyayı gerçekten zamansal yapan, dünya zamanına açılan, sürekli dünyayı açığa vuran, Dasein'in zamansallığıdır. İnsan varlıkları sadece bir kaç milyon göksel cisimden birisi üzerinde gelişen, anlamsız biyolojik türler ve sadece evren tarihinin önemsiz küçük bir parçası için varolan türler değildir. Heidegger bilimin buluşlarını reddetmez. Bir zamanlar varlıklar olmasına rağmen, Dasein yoktu. Fakat evrensel olarak böyle bir anlam, insan varlıklarından elde edilir (türetilir). O sadece, bazı şeylerin önemli ve diğerlerinin önemsiz olduğunu söylememize izin veren anlam elde edildiğinde Dasein'dir. Dasein'in dünya içine girmesi çok önemli bir olaydır. O (dünya içine girmesi) tarihin, anlamın, dünyasallığın yani zamanın kendi kendine başlaması anlamına gelir. Heidegger'in Dasein'i geleneksel olarak tanıya atfedilen bazı fonksiyonların üstesinden gelir. Dasein'in, sonlu, dünya içinde ve zamansallığı yanında bazı avantajları da vardır. Sonsuz, zamanın ötesinde, değişmez tanımsal varlıktan farklı olarak Dasein dünyaya yönelir (açılır). Heidegger Varlık ve Zaman'ın ikinci bölümünde doğrudan doğruya zamanı ele almaz. O ölümün hesabıyla işe başlar.

ÖLÜM (DEATH)

Heidegger'in bahsettiği Dasein, daima kendi kendisinin önüne sızır, daima henüz anlayamadığı olanaklarından önce gelir. O halde bir bütün olarak nasıl Dasein'a hakim olabiliriz? O daima henüz gerçekleşmemiş potansiyelleriyle bize kendi kendisini ger-

çek ve tam olarak sunmaksızın anlaşılma-
zmış gibi görünür. Fakat Dasein için ölüm olar-
rak isimlendirilen, tüm olanakların sonu olan son bir olanak vardır. Bu tanıtılan ölüm
şekli tabii değilmiş gibi yani yapaymış gibi görünür. Bir kişi ne zaman ya da nasıl öle-
ceğini ya da bu güç zamanda (durumda) ne yapacağını henüz bilmediği için öleceğini
bilmesine rağmen yaşamının tam bir hesabını veremez. Bir filozof, Dasein'in daima
kendi kendisinin önüne sıçraması gibi böyle şeyleri belirterek sade bir şekilde Dasein'in
daha az ya da daha fazla tam bir hesabını verebilir. O Dasein'in sahip olduğu olanakla-
rın ne olduğunu ve onun nasıl onları gerçekleştireceğini belirtmeye ihtiyaç duymaz.
Kariyerindeki herhangi bir dönemde olanaklara sahip olduğunu söylemek yeterlidir.
Ölüm Dasein'in önemli bir özelliği olduğu için tabi ki o ölümden söz edecektir. Fakat
ölüm olanağı henüz Dasein'in bir özelliği olan tam bir hesap vermede diğerleri arasın-
da tek bir şekilde değildir. O, aklıma gelmişken, şöyle söyleyebilir, 'Ben bunun sonsu-
za kadar gidemeyeceğini eklemeyi unutmamalıyım-Dasein bir gün ölür.'

Fakat Heidegger, ölümü açıklamak için önemli nedenlere sahiptir. İlk neden, ölü-
mün basit bir şekilde ya da aslında birisinin yaşamının sonunda gerçekleşen bir şey ol-
masıdır. Dasein'in öleceğinin ve herhangi bir zamanda ölebileceğinin farkındalığı, ken-
di ölümüne doğru varlığı ya da öyle davranışı olan ölüm, onun temel yaşamını kaplar
ve şekillendirir. Ölüm olasılığı olmaksızın yaşam, ebedi erteleme yaşamı olabilir. Eğer
ben ebedi bir yaşama sahipsem ve bölünmemiş fiziksel ve mental kuvvete sahipsem ni-
çin şimdi bir kitap yazmaya katlanayım ki? Dasein'in filozof olup olmaması ya da ken-
di yaşam öyküsünü yazan kişi olup olmaması fark etmez, onun kendi kendisinin tam bir
hesabını verememesinin nedeni; ölümün Dasein'in yaşamının her anında aklından çık-
mamasıdır. Ölümü tanıtmak için ikinci neden; ölümün kesin bir şekilde koyunu geçiden,
otantik olanı otantik olmayandan ayırmasıdır. "Onlar" (başkalarının) belirlenmişliğinde
de kaybolan otantik olmama, bir kişinin öleceğinde hem fikirdir. İntihardan aptalca bir
şey yapmak olarak bahsedildiğinde hakkında konuşulan fakat bu belirsiz olarak konu-
şulan şeydir. Fakat başkaları, ebedi varlığın olanaklarını ve hatta kendi ölümünün yak-
ınlığını örterler. Başkaları sigara içmediğim, savaşa gitmediğim ya da aptalca bir şey
yapmadığım sürece kendimde gerçekleşmeyen bir şey olarak, yani uzak bir olanak olar-
ak ölümü ele alırlar. Tersine, otantik kişi sürekli kendi ölümünün olanaklarının bilgi-
sine sahiptir; onunla karşılaşmaktan korkmamasına rağmen, kaygılıdır. O ölümün sun-
duğu olanakları ve durumunu görür ve bu bilginin (farkındalığın) ışığında onlar arasın-
da bir karar verir. Bir kişinin kendi ölümünün farkındalığı onu başkalarının kabuğun-
dan uzaklaştırır, çünkü Dasein kendisi için ölür - ölüm ortak yada toplumsal bir teşeb-
büs değildir - ölüm onu bireysel Dasein olarak iddia eder ve Dasein'in kendisine doğru
bireyselleştirir. Bu Dasein'a "ölüme doğru özgürlük" gibi acayip bir özgürlük çeşidini
verir.

Heidegger'in ölümü açıklamak için bu üç nedeni kullanması zamanın hesabını kolaylaştırmaması yüzündendir. Otantik olmayan ve günü-birlikte Daseinler tabi ki kendi kendilerinin önündedirler ve onları çevreleyen olanaklara da sahiptirler, fakat onlar otantik Dasein'in yaptığı şekilde ölümün olanaklarına doğru yönelmezler yada onu önceden tahmin etmezler. Fakat sadece Dasein kendi ölümünün ilerisine yönelir; fakat

onu aşmaz. Ölüm onun olanaklarını sonlandırır. Bu asıl zamanın sonlu olduğu ve ölümlle sonlandığı anlamına gelir. Zaman sonsuza kadar devam edebilir, fakat benim zamanım bitmiştir. Bu, ölümden sonra isteklerimden birisini şart koşmak için ya da ölümden sonra yayınlanmış çalışmalarımı düzenlemek için yaşamımı makul şekilde sigortalayamayacağımı mı gösterir? Tabi ki değil. Bu, öldükten sonra yöneldiğim düzenlemeler her nasıl olursa olsun, ölmeden önce yapılması gerektiği anlamına gelir.

Gelecek, varolan birisinin yeteneğine yakındır, şöyle ki, gelecek kendi kendisine yakındır (VZ, 330). Fakat geçmiş böyle bir yolda (tarzda) yakın değildir; Heidegger zaman bir kişinin ölümlüyle sonlandığı için zamanın bir kişinin doğumuyla başladığını iddia eden bir eğilim göstermez. Çünkü o, gördüğümüz gibi, tarihle son derece ilgilidir. Fakat tarih, Heidegger'e ölümlü düşüncem için bir neden de verir. Çünkü tarih ölümlle olanaklıdır. Sadece benim kendi ölümlüm değil, fakat atalarımın ölümlü de. Tarih Dasein'in ölümlünden bahseder. Geçmişte, Dasein kendi faniliğinin bilgisinde işler yaptı ve o ilginç bir şekilde kendimizden farklıdır, çünkü o ölümlü, fakat ayrılmışlık değildir.

ÖLÜM (DYING)*

Heidegger, ontik olarak alındığında (ölüm) analiz sonuclarının acayip formalite ve ontolojik karakterize etmen boşluğunu gösterdiğini belirtir (VZ,248). Ontik olarak sonuçları almak, onları canlı bir varlık olarak Dasein'in ölümlü (death) ve (demise) olan Ableben'ı hakkındaki gerçek iddialar olarak almaktadır. Şöyle ki, Heidegger'in keşfettiği ruhta (spirit) onları ontolojik olarak almak, Dasein olarak Dasein'in ölümlü (dying) olan Sterben'ı hakkındaki ve Dasein varlığı hakkındaki felsefi iddialar olarak almaktadır. Heidegger'in sonuçları nelerdir? Onlar aşağıdaki iddiaları (önergeleri) içerir.

1-Öleceğim kesindir.

2-Kendi kendimi ölüme hazırlamak zorundayım. Belirli durumlarda, birisi benim namına telefon faturamı ödediği gibi ya da bir toplantıya katıldığı gibi benim yerime ölebilir. Fakat er ya da geç ben bir vekil tarafından değil fakat kendi yerime öleceğim.

3-Öleceğim yalnızca deneysel olarak olası değildir. Hatta deneysel olarak kesindir. Eğer bir kişi ölüml hakkında hiçbir şey bilmediğini görürse, ölümlle yüzleşmeden kaçmadığı için bu gerçektir'(VZ,251).

4-Ölüml (death) tüm olanaklarımı sonlandırır. Öldükten sonra hiçbir şey yapamam.

5-Ne zaman öleceğim belli değildir.

6-Herhangi bir zamanda öleceğim muhtemeldir.

7-Ölüml (dying) Dasein'a bütünlüğünü verir.

8-Ölüml (death) bağlantılı değildir. Ölüml birisinin diğerleriyle tüm bağlarını ayırır.

Bu önermelerden bazıları, fakat tümü değil, formal ve boş görünür. 1. ve 2. Önergeler sadece gizlenmişliği elde etme eğiliminde olduğu kadıyla belli ilgiyle kolayca kabul edilebilir. Onlar tek bir şekilde, ölümlü (dying) içermezler. Eğer ölmezsem, uyuyacağım ve ihtiyaçlarımı gidereceğim ve bir kişi için gerekli olan her şeyi yapacağım kesindir. 3. önerme kuşkuludur. Elbette benim türümdekilerin ölümleri (death) vasıtalarıyla ve yaş tecrübelerimden de tümevarımsal olarak öleceğimi bilirim. Heidegger

ölümün (demise) ampirik olarak kesin olduğunda hem fikirdir ve o ölümün (death) kesinliğine gelince asla kesin olmadığını ekler(VZ,257). Eğer bu böyleyse, ölüm (death) bütünlükle ölümden (demise) ayrı olmalıdır. Eğer Dasein'ın ölümü (death) bütünüyle ölümü (demise) gerektirirse, bütünüyle ölümün (demise) ampirik olarak kesin olduğu gerçeği, onun ölümünün (death) ampirik olarak kesin olmasını gerektirir. Heidegger'in amacı, bir kişinin vücudu canlı ya da vücudunun ölümünün ardında Dasein olarak hayatta kalırken, bir kişi Dasein olarak ölüyor gibi ölüm (death) ve ölüm (demise)ün tamamen ayrı olaylar olması anlamına gelmez. Tamamiyle ölümün (demise) uzun bir cinnet dönemi vasıtasıyla öne çıkarıldığı Nietzsche ve Hölderlin'in ki gibi durumlardaki olanaklar dışında, ölüm (death) ve ölüm (demise) az ya da çok eş zamanlıdır. Heidegger'in düşüncesi şudur: Benim Dasein hakkındaki çalışmam ilktir ve bedenimle ilgili donanımım (sahip olduğum şey) ona uygundur. Böylece ampirik olmayan bir şekilde Dasein olarak öleceğimi, fakat ampirik olmayan bir şekilde canlı bir organizma olarak öleceğimi bilirim. Ben başkaları olmaksızın meydana gelen ölümlerden bir tanesini tasarlayabilsem bile, bu, ya ölümün (death) yada ölümün (demise) olmaksızın meydana geleceği anlamına gelmez. Fakat ampirik olmayan bir şekilde, öleceğimi nasıl bilebilirim?

4. önerme de sorunludur. Gördüğümüz gibi, ben ölümden sonra gerçekleşecek olanlar için yaşarken, düzenlemeler yarabilirim. Ayrıca, 'ölümünden sonraki yaşama inanılır ve belki de hala çok yaygındır. Heidegger ontolojik hesabın (sorgulama) bu olanakları açık bıraktığını iddia eder: 'Ölüm' (death), şunu söylemek gerekirse, Dasein'ın dünya içindeki varlığının sonu olarak belirlenirse, bu 'ölümden (death) sonra hala diğer bir varlığın az ya da çok olanaklarının olup olmaması gibi yada Dasein'ın kendi kendisine yaşaması ya da yaşamaya devam edip edemediği ve ölümsüz olup olmaması gibi herhangi bir ontik kararı im, etmez(VZ,247 f.).

Heidegger açıklamalarının ölümsüzlüğe inanılın inanılmasın, herkesçe kabul edilebileceğini ve bu sorunun muhtemelen sadece ölümün böyle tarafsız bir açıklamasını verdikten sonra tartışılabileceğini ifade eder. Fakat bu açıklama gerçekten ölümsüzlükle uyumlu mudur? Eğer Dasein aslında dünyada ise, bir kere dünyada olmadığında Dasein olarak o nasıl hayatta kalabilir? Eğer Dasein olarak hayatta kalmazsa, ne olarak hayatta kalabilir? Ya da ölümden sonra Dasein bu dünyada hayali varlığını kaybetmeyerek ya da başka bir dünyaya geçerek, dünya içinde olmaya her nasılsa devam edebilir mi? Heidegger hemen hemen bunlar gibi sorular için bir alana izin verir. Fakat başkaları olarak makul olmayan bir şekilde öyle açık bir şekilde saçmadırlar ki onların reddedilmesi formal ve boştur.

5. önerme yeterince doğrudur. Belirli bir süre kendi ölümümü ortadan kaldırsam bile, ondan sonra yaşayacağım, kararımı yerine getireceğim ya da bombanın zamanında patlayacağı belli / kesin değildir. 6. önerme 5'e benzemektedir, fakat gerçekte öyle değildir. Örneğin 200 yıllık bir zaman içinde öleceğim belli değildir, fakat gerçekte gelecek 100 yıl içinde öleceğim, genelde öyle olduğu için, kesindir; sadece belli sınırlar içinde ne zaman öleceğim belli değildir. 6. önermeyle ilgili temel problem, söylediği şeyde değil, fakat yaptığı (olduğu) şeyde bulunur. Bu akşam saat 10'da ya da 10'dan

önce öleceğim muhtemel olmasına rağmen, bu kesinlik çok değildir. Yaşamımı düzenleme şeklim şüphesiz, herhangi bir zamanda öleceğim kesinliğine ve ne zaman öleceğimin belirsizliğine bağlıdır. Sonsuza kadar yaşayacağımı bilseydim ya da bu akşam saat 10'da öleceğimi bilseydim, şimdi bu kitabı yazmazdım. Fakat eğer onu tamamlamak için yaşadığımı uygun bir şekilde düşünmeseydim, bir derecede böyle yapmazdım (ya da hiç olmazsa böyle yapmak için bir kontrat imzalamazdım). Heidegger niçin olasılığı olanak kadar yaşamımı yönetmede (düzenlemede) önemli olduğunu da ihmal eder? Çünkü o kısmen biyolojik türler olarak insanoğlunun yaşam süresiyle ilgili istatistikleri hatırlar (VZ, 246). Onlar ölümden (death) ziyade ölümden (demise) bahsederler. İstatistikler benim tipimdeki insanları (sigara alışkanlığı olan akademisyen, orta yaşlı bir İngiliz erkek) kaygılandırırsa bile onlar özellikle benim ölümlümle ilgilenmezler, fakat benim tipimdeki insanların ölümlüyle ilgilenirler. Birisinin uygun bir yaşam düzeninin güvenilir bir şekilde diğerlerinin kaderinin resmi olmayan gözlemine dayansın dayanmasın ya da birisinin kendisini nasıl hissettiğine dayansın dayanmasın, bir kişinin yaşam umutlarının bazı tahminlerini nasıl ortadan kaldırdığını görmek zordur.

Heidegger'in olasılığı ihmal etmesinin ikinci nedeni ise şudur: Dasein olanağa sahiptir. Bu olanak Dasein'in nasıl olacağına karar verdiği olanaktır. Bu benim herhangi bir zamanda kendi kendimi öldürebileceğim anlamına mı geliyor? Bu muhtemelen değildir. İlk olarak, bu zamanda ölmek, bir kişi için muhtemel olsa bile, bir kişinin herhangi bir zamanda kendi kendisini öldürebileceği doğru değildir. O eski söylediklerini kabul ederek tekrarlar: 'İnsanoğlu bir kere dünyaya geldi mi, ölmek için hiç olmazsa yeterince yaşlanır'. Yeterince doğru. Bir kişi bekleğinde ölebilir. Fakat bir kişi kendi kendisini bekleğinde öldüremez. Eğer uykudaysa, umutsuzlukla içiyorsa, ya da zincirlerle bağlıysa, böyle yapamaz. Tekrar, Heidegger ölüm olanağına bir çözüm olarak intiharı doğru bulmaz. Çünkü o olanak olarak kalmasına izin vermekten ziyade, gerçeğe dönüştürür(xx. 439). İntihara karşıt bu savın çok yetersizliği onun (Heidegger'in) ona karşı derin bir şekilde köklenmiş bir ön yargıya sahip olduğunu ve sürekli ölüm olanağından bahsederken aklında ona sahip olmadığını gösterir. Eğer ölüm seçilen bir olanaksa, fakat her zamanki anlamda olanak değil, muhtemel olarak ya da muhtemel olmayarak verilen bir dönemde ya da periyotta niçin ölümden bahsedemeyiz? 7. önerme Dasein'in ampirik olmayarak öleceğini bildiği görüşü olan Heidegger'in en iyi savını destekler. Dasein kaygıdır; o çeşitli projeleri üstlenerek ve onlar için belli bir zaman ayırarak yaşamını düzenlemelidir. Eğer yok olmadaki ebedi bir zamana sahipse nasıl böyle yapabilir? Eğer ben yok olmamada sonsuz zenginliğe sahip olsaydım tedbirli bir mali müdürden daha fazlası olamazdı. Fakat tedbirli yaşam ya da mali müdür Heidegger'in izin verdiğiinden daha fazlasını bilmeye ihtiyaç duyar. O yaşamının sonlanacağını ya da kaynaklarının sınırlanacağını bilmek istemez. O ne kakar çok zengin olacağını genel hatlarıyla bilmeye ihtiyaç duyar. Eğer 10 milyar ya da 100 dolara sahip olup olmadığını bilmiyorsa fonlarını akıllıca yönetmem (idare edemem). Eğer 1 dakika yada 500 yıl yaşayıp yaşamayacağım hakkında bir fikrim yoksa yaşamımı akıllıca yönlendiremem. Doğal gelişme dönemlerine göre, eğer insanlar yaklaşık 20 yaşında olgunlaşsa ve daha sonra onların önünde 500 yıllık aktif bir yaşam varsa, daha fazla

riskten çekinebilir, bize verilen 10 yıllardan ya da yıllardan vazgeçmekten ziyade, bir dağın zirvesinde ya da savaşta, kalan yıllarımı feda etmek için daha az hazırdır.

Heidegger yeterince bilgiye sahip olan Dasein'in kaygı olarak varolmasına izin vermez. Fakat kaygı olarak varolmak için ihtiyaç duyduğu şey bilgi değildir. Eğer ben yaklaşık yüz bin dolara sahip olduğuma inansam bile, gerçekte kendimden habersizce 10 milyar dolara ya da hatta sonsuz bir zenginliğe sahip olsam bile kendi fonlarımı akılcıca yönetebilirim. Ayrıca Dasein gerçekte çok daha fazla ya da hatta sonsuza kadar yaşayacak olsa bile yaklaşık 75 yaşında öleceğini düşünürse, kaygı olarak varolabilir. Tedbirli fon yöneticisinden farklı olarak, Dasein ölümsüzlüğü oluşturmaya asla ihtiyaç duymamasına rağmen, eğer belli bir hafıza kaybına tabi olmamışsa, zannettiğinden daha fazla yaşayacağını er ya da geç fark etmesi kesindir. Kaygı için önemli olan şey, Dasein'in öleceğinden çok daha fazlası değildir, fakat onun öleceğine inanmasıdır. Heidegger buna katılmaz: Onun için önemli olan şey ölümdür (dying), bir kişinin ölüme (death) doğru (karşı) tutumudur, sıradan anlamlardaki ölüm (dying) ya da ölüm (death) değildir.

ÖLÜMDE BİRLEŞMİŞLİK

8. önerme 2. ve 4. önermelerle bağlanabilir. Eğer ölüm tüm olanaklarımı sonlandırır (4), ölümden sonra aktif bir şekilde diğer insanlarla, ilişki kuramam (8); diğerlerince sevebilir ya da hatırlanabilirim, fakat karşılık olarak onları sevemem ya da hatırlayamam. Eğer şahıs olarak ölürsem yani bir vekil tarafından değil, öldüğümde (death ya da dying) tekrar, temsil etme ya da vekil bağlantıları aracılığıyla diğer insanlarla ilişki kuramam. 8. önermede bundan daha fazlası vardır. Sevgi karşılıksız olsa bile ölüm (dying) bir kişinin sevgi nesnesi olduğu sevmeye gibi değildir. O oynamak için 2 kişiyi gerektiren satranç oynamak gibi değildir. O iskambilden daha fazlası değildir. Hatta 2 yada daha fazla kişi beraber öldüğünde, onlar aynı odada iskambil oynayan 2 kişidirler. Yada aynı yatakta birlikte uyuyan (gerçek anlamda) 2 kişi gibidir, söylediğimiz gibi, herkes tek başına (yalnız) ölür. Ve şunu da ekleyebiliriz: herkes yalnız uyur.

Genellikle ölüm (dying) yalnız olur. Fakat o böyle mi olmalı? Niçin ölüm yada ölüm süreci her insanın yaptığı şeyin diğer insanların yaptığı şeye bağlı olduğu dans etme ya da satrançtan daha fazlası olamaz mı? Aynı zamanda birbirimizi yaralamayı düşünürüz. Biri diğerinin öldüğüne inandığı için 2 sevgili acıdan ölür. Askerler geçidi tutarken ölümlü beklerler, fakat biri diğerinin de öyle yapması şartıyla öyle davranır. Her ne kadar dostlar birbirlerinin kolları altında uykuya dalsa da, birisi öyle yaptığı için ya da öyle yaptığında diğeri de öyle yapar.

Ama ölü süreci (dying), ölümden (death) ölü olma durumunda (dead) biter. Ölümden (death) bir kişi diğerleriyle ilişki kuramaz. Çünkü o ölümdedir. Ölüm bu açıdan tek değildir. Bir kişi uykuya daldığında diğerleriyle ilişki kuramaz. Sadece uykudan kalktığımızda, diğerleriyle ilişkilerimizi yenileriz. Fakat yine de ölüm niçin Dasein'i kendisine doğru bireyselleştirir? Böyle bir şüphelenme için 2 neden vardır. Birincisi, bir kişi ölümden diğerleriyle bağlantı kuramamasına rağmen, hücrede hapsedildiği halde, o kişi yalnız bir birey değildir. Ölümden bir kişi diğerleriyle bağlantı kuramaz, fakat ne de diğerlerinden izole edilebilir. İkincisi; ölen kişi, kendi bakış açısından, diğerleriyle ba-

ğlantı kuramamasına rağmen - çünkü o artık kendi bakış açısına sahip değildir -, ölümden önce ona ölümden sonra diğerlerine görülebilir. Maratonda başarısız olan Atinalılar ve Thermopolis'de başarısız olan İspartalılar toplu mezarlara gömüldüler;-ölümde (dying) olduğu kadar ölümden de (death) arkadaşlıklarını göstermek - böyle olduğunu yaşatılmasına göstermek önemli görülür. Bu günlerde uygun (yerinde) gömme, kişiye ait bir mezara ihtiyaç duymayı gerektirir, fakat insanlar sık sık kesinlikle diğerlerinin yanına gömülmeyi umut ederler (isterler). Heidegger Messkich'de ailesinin yanına gömülmek istedi. O bu isteğini açıkladığına, ölüm olasılığı, kendisini yalınlaştırana kadar onu bireyselleştirmedi; bu durumda şehirdeki arkadaşlarıyla ölümden birleştirildiğinde, o doğuştan Messkirch'li olan Johanna ve Friedrich Heidegger'in oğluydu. Ölümünden sonra yayınlanmış çalışmalarına yöneldiğinden kesinlikle daha fazlası değil. Hiç olmazsa, Heidegger ölüm bekleyişinizin sizi, diğerlerinin önemle kendi kendisini ifade ettikleri bağlantıların ne olduğunu düşünmeye zorladığını dikkate alarak, cevap verebilir. Siz artık başkalarının in otantikliğinde neşredilmede kalamazsınız ve ailenizle (yada sizinle birlikte başarısız olan arkadaşlarınızla) gömülmekten hoşnut olamazsınız. Çünkü bu birisinin (sıradan bir kişinin) yaptığı bir şeydir. Böyle olamaz mıym? Cesedimin yok edilmesinde geleneklere boyun eğmek, elbiselerimin seçiminde onlara boyun eğmekten daha az mantıklı mıdır? Hala Heidegger, hiç olmazsa meslek hayatımın bu döneminde, ölümün (dying) Dasein'i bireyselleştirdiğine inanır. "Böyle bir durumda, benim açık bir şekilde olduğumu söyleyebileceğim, Dasein'in ölümden olduğudur" (xx.440). Otantik Dasein, kendi ölümünün önüne doğru yürür (koşar). O bunu nasıl yapar? Bu sorunun cevabı vicdan da bulunur.

VİCDAN

Problem vicdandır. Eğer Dasein kendi ölümüne doğru koşarsa, başkalarının ("they") kavramalarından kaçabilir, kendi varlık tarzı hakkında otantik bir seçim yapabilir ve başkalarının ona (Dasein'a) izin verilen sınırlı olanakları kolayca kabul etmez. Fakat o (Dasein) bunu nasıl yapabilir? Başkaları zaten ölümü bulundurlar (sağlarlar). Onlar bana onun (ölümün) uzak bir olasılık olduğunu ve onun hakkında endişelenmememi söylerler. Bu durumda Dasein, gerçekten vicdana sahip olamaz ve hiç bir şeyin suçlusu olamaz. Yaşadığım sürece, doğduğumdan beri sorumlulukları başkaları alır, çünkü o (sorumluluk) herhangi bir kişinin olduğu ve yaptığı şeydir. Suç ve sorumluluk başkalarının omuzlarında yer alır. Hatta ben gerçek seçimler yapamam: Ben sadece başkalarının emrettikleri talimatları yerine getiririm.

Geleneksel anlamda vicdan, ahlaki temeller üzerinde belli davranışları yasaklar ya da emreder. O (vicdan) birisine haykıran bir ses olarak, her zaman olmamakla birlikte bazen Tanrının sesi olarak kabul edilir. 'Vicdan' bu anlamında, kendi kendilerini çamura saplayan bazı kişiler, vicdandan mahrum olurlar. Vicdan, başkalarından değil, fakat bana bireysel olarak ne yapmam gerektiğini ve ne yapmamam gerektiğini söyler. O (vicdan) bana başkalarının yaptığı şeyleri yapmamamı ya da onların yapmadığı şeyleri yapmamı da söyleyebilir. Eğer başkalarından hala kurtulmazsam, bu anlamda bir vicdana sahip olamam: Kendi değerlerimi seçerek, kendi kendimi diğerlerinden ayrı bir birey olarak göremem. Heidegger, hem geleneksel anlamdaki vicdan için, hem de da-

ha temel anlamdaki (kendisinin ifade ettiği anlamdaki) Vicdan için aynı kelimeyi yani Gewissen kelimesini kullanır, fakat onları sırasıyla, 'vicdan' ve 'Vicdan' olarak ayırmak uygun olacaktır. Herkes geleneksel anlamdaki vicdana sahip değildir, fakat herkes Vicdan'a sahiptir. Vicdan bana hangi spesifik seçimleri yapmamı ya da onlardan sakınmamı, hangi davranışlarda bulunmamı ya da onları kabul etmemi söylemez, fakat bana bir seçim yapmamı, davranışta bulunmamı ve onun için (yaptığım davranışların) sorumluluklarını taşımamı söyler. Seçim yapmadan önce, ben seçim yapmayı seçmeliyim ve o Vicdan'ın bana söylediği bu seçimdir. Sadece seçim yapmayı seçtiğimde ve Vicdan'ın sesini yamtladığımda, bir vicdana sahip olabilirim. Eğer Vicdan'ın sesini duyarsam, bu benim Vicdan'a sahip olmayı istediğim içindir. Herkes Vicdan'a sahiptir ve o (Vicdan) devamlı olarak onlara seslenir. Fakat herkes ona (Vicdan'a) itaat etmez ve hiç kimse ona her zaman itaat etmez. Bu yüzden vicdanın sesi kesik kesiktir.

Eğer tamamiyle başkalarının kölesi olursam, Vicdan'ın sesini nasıl işitebilirim? Nasıl Vicdan'ın sesi burada olabilir? Çağırma (ses) ne Tanrıdan ne de üçüncü bir dünyadan gelir. Bu, sorumuzu cevaplamaya yardımcı olamaz. Biz hala şu soruyu sorabiliriz: Niçin bazıları Tanrının sesini duyar da diğerleri duymaz? O, bazılarına daha yüksek, diğerlerine ise yumuşakça mı seslenir? Ya da diğerlerinden daha ağır uyuyanlara mı? Vicdanın sesi hafif bir uykuya sahip olan bir kişinin uyanabileceği kadar yüksek olan bir çalar saat gibidir. Fakat ses dışarıdan gelmez. O (ses) Dasein'in kendisinden gelir, Dasein Dasein'i çağırır. Dasein tamamiyle ve geri alınamaz bir şekilde başkalarında asla kaybolamayacağı için o (ses) Dasein'in kendisinden gelir. 'Dasein'in kendi kendisi karşısında kaybolması ve onun kendi beninin otantik yeteneği olarak kendi kendisinin kaybolması' yüzünden başkalarının güvencesinden kaçınır (VZ, 184). Fakat Dasein kaçtığı yerden kısa bir görünüşe sahip olmalıdır. O, hem kendi kendisine seslenmesinde hem de sesi (çağırını) cevaplama durumunda, Dasein'in yapabileceği otantik benin artık bilgisidir.

SUÇLULUK VE HİÇLİK

Dasein Vicdan'ın sesine itaat ettiğinde, 'Vicdan'a olduğu kadar vicdana da sahip olmak istemez mi? Geleneksel anlamdaki vicdana ihtiyaç duymaz mı? Heidegger'in bu soruları olumlu bir şekilde cevapladığı görülmez. Vicdanınki gibi Vicdan'ın sesi Dasein'in suçlu olduğunu ortaya çıkarmaz. Bu anlamdaki suç (Heidegger bu kelimeyi özel anlamda kullanması onun ilk anlamına işaret eder), Dasein'in sadece ara sıra mağlup olduğu bir şey değildir. Her Dasein Suçlu'dur, fakat sadece otantik Dasein suçunu fark eder ve onun (suçunun) tam bir bilgisiyle davranır (hareket eder). İlk, köklü suçlu düşüncesi, Heidegger'e ait değildir. O (Heidegger) bazen onu Goethe'ye atfeder: 'Suçlu kavramı, Goethe'nin de belirttiği gibi vicdansızcadır. (Gwissentos, lit. 'Conscienceless'). Ben sadece vicdana sahip olmayı istemeyi seçtiğimde, gerçekten vicdansız olabilirim (xx.44). O (vicdansızlık) herkes suçlu olduğu içindir.

Dasein niçin Suçlu'dur? Bu konu hakkında şakayla karışık bir çok fikir vardır. Dasein kendi kendisine seçim yapar; o (Dasein) sorumluluğunu başkalarına yada başka bir kişiye yükleyemez; o (Dasein) kaçınılmaz bir şekilde seçimlerinden birisi lehinde bazı yararlı olanaklarını ihmal eder. Herhangi bir seçim Dasein'in önceden görmediği ya da

planlayamadığı sonuçlara sahiptir; fakat önceden seçimler için o (Dasein) sorumluluk almamıştır. Otantik bir seçim, muhtemelen başkalarının oluşturulan kurallara karşıdır. Bilhassa, sadece gelecek 2 günü için değil, fakat tüm yaşamı için kendi varlık tarzını belirleyerek, Dasein seçimini yaptığında, bir şey değil (yani bir şeyi şu şu değil olarak, olmayan özelliklerini belirterek açıklamak) tarafından belirlenen varlığın temel varlığı olarak, şöyle ki, hiçliğinin varlık temeli olarak "Suçlu"nun formal varoluşsal (ontolojik) fikrini belirlediğimiz alternatifinden çok bu seçimi (kendi varlık tarzını seçmesi) yapmak için temel bir nedene sahip değildir (VZ.283).

Dasein niçin hiçliğinin temelidir? Günlük yaşamında Dasein'in aldığı kararlar, doğal olarak daha önce aldığı kararları takip eder. Ben Martin'in ayakkabılarını yarına karar hazırlayacağıma söz verdim, bu yüzden onlar üzerinde ne öğleden sonra çalışacağım. İkilemle karşılaşırsam bile, - eğer böyle olursa, Martin'in güvenine itimat etmeliyim, yada böyle olursa ne kadar itimat etmeliyim - muhtemelen bunu çözmek için uygun yöntemler vardır. Başkaları böyle durumlarda benim ne yapacağımı bilirler; ben daima başkalarının bana yapmamı söyledikleri şeyleri yaparım. Fakat eğer bütün olarak yaşamımın (hayatımın) yönünü seçiyorsam, durum farklıdır. Ayakkabıcı olarak mı kalmalıyım ya da misyoner mi olmalıyım ya da politikaya mı girmeliyim? Zaten önceden belirlenmiş yaşam planımla gelecekteki atacağım adımları belirlemediğim için, fakat yaşamımın bir bütün olarak nasıl yürüyeceğini belirlediğim için, geçmiş yaşamımdaki (geçmişimdeki) hiçbir şey başkalarının üzerindeki bu düşüncelerinden hiç birisini tercih etmez. Ne de başkalarına baş vurmamı düşünmez. Onlar çok muhtemelen ayakkabı yapmayı bırakmanın aptalca olduğunu söyleyeceklerdir. Fakat artık, onların söylediği şey anlamlı değildir. Ben kendi yaşamımı seçiyorum, başkalarınınkini değil, benim bu şekilde davranmam gerçeği, başkalarının kontrolünden kurtulduğumu gösterir. Ölümümün ötesine koşma ve doğumumun gerisine dönme sorunlara karar verme şekli olarak başkalarının benine başvurmanın yerini aldı. Fakat seçimim, kendi kendisi dışında herhangi bir ilkenin eksik olduğunu gösterir. Benim kendi kendim için planladığım yaşam hiçliktir. Bana açık düşünceler oranında yansıtırsam sorunlar daha iyi görünmez. Bunun artık bana başkalarının sunulan bir menü olmadığını doğrudur. Fakat bu, benim kendi kendimi seçemediğim bir durum tarafından sınırlanır. Örneğin ben, zırlı bir şövalye ya da bir astronot olamam. Şeylerin günlük görünüşlerinin aksine, Vicdan'ın beni çağırdığı yaşam seçimi şartlara bağlı / tesadüfi olduğu görülür. Dr. Johnson'un söylediği gibi: 'Sadece akılda bile olsa, bir kişi diğerinin gelecek yaşam şeklini belirlemek için yaratıcımızın bize sunmadığı yetilere ihtiyaç duyar.

KARARLILIK

Daha sonra otantik Desin ne yapar? O kararlı hale gelir - açığa çıkartılmış anlamına gelen erschlossen ile ilgili bir kelime olan entschlossen kararlı anlamına gelir ve tamamıyla dis-, un-closed (kapanmamış) anlamına gelir. Böylece kararlılık (entschlossenheit) Dasein'in açığa çıkarmasının (erschlossenheit) kendine özgü bir tarzıdır (VZ.297). Kararlılık Dasein'in kendi kendisini yeni bir tarzda açığa çıkarmasıdır. Dasein doğumundan ölümüne kadar bir bütün olarak yaşamını gözden geçirir (inceler). O (Dasein) yeni bir tarzda diğer insanları da kapsayarak onun içinde (yaşamını bütün olarak yeni

bir tarzda incelemesi içinde) dünyayı ve şeyleri açığa çıkartır. O (Dasein) böylece başkalarında kaybolan günübirlikte Dasein'da görülemeyen olanaklar alanını açığa çıkartır. Heidegger'in kararlılık hakkındaki açıklamaları, St.Paul, St.Augustine ve Martin Luther'in değişme çalışmalarınca renklendirildi. Paul, daha önce olduğu gibi Şam yolunda bir ışık (parlaklık) gördükten sonra aynı dünyadadır, fakat her şey farklı görünür. Kararlılık, Dasein'in tasansının hükümsüzlüğüne (hiçliğine) rağmen çok önemli olan Dasein'in kararlarına danışır. Luther şunu söylemez: Belki de bu benim yaptığım şeydir, fakat şunu söyler: Ben burada duruyorum; aksi taktirde olamazdım. Kararlı Dasein kendi kendisini açtığı kadar kendi kendisini meydana da getirir. Heidegger kararlı Dasein'in durumunda saklı olanakları değerlendirdiği ve kesin (belli) seçimler yaptığı ani görme için Augenblick terimini - günlük kullanımındaki Almanca'da bu terim ani, hemen için tamamıyla kısa göz hareketi anlamına gelir - kullanır.

Kararlı Dasein ne seçer? Onun seçimi doğru ya da yanlış olabilir mi? Onun (Dasein'in) kararının doğru olup olmadığını söyleyecek kriter var mıdır? Geleneksel anlamdaki vicdan sık sık hataya açık olmayı içinde barındırır. Kararlılık hata yapabilir mi? Heidegger hatanın yapıldığı kararlılık dışında bir seçimin değerlendirildiği herhangi bir yol olabileceği hakkında ya da hatanın olabileceği hakkında bir kanıt sunmaz. Ama, otantik Dasein sadece ne başkalarının doğru ya da yanlış oldukları hakkında söyledikleri şeyleri takip eder ne de belirlenmiş herhangi bir ahlakî kurala başvurur. Ona (otantik Dasein'a) önerilebilecek herhangi bir kural ya da kriter, kendi kendisine seçilmesi gereken ya da reddedilmesi gereken bir şeydir.

Karl Löwith Heidegger'in öğrencilerinden birisi tarafından planlanan bir şakayı anlatır: ' Ben sadece bilmediğim şeylerde de kararlıyım ' (Löwith, 30). Bu haksızcadır. Kararlı bir kişi ne yapmak zorunda olduğunu çok iyi bilir, hatta Paul gibi bir kişi olsa bile, Tanrının komutlarını beklemelidir. Fakat o her kararlı kişinin yapmak zorunda olduğu basit şeylere sahip değildir, o ne yapmak zorunda olduğuna karar verdiği herhangi bir kurala da sahip değildir. Heidegger'in kendisi felsefe uğraşında kararlıydı, fakat bu Heidegger'in herkese ya da hatta onunla donatılmışlara (felsefeyle) bile tavsiye edileceği bir şey değildir. Heidegger daima etik hakkında bir yazı yazmayı reddetti. O somut bir ahlaki kuralın tamamen zorlayıcı bir bilim olarak bizim etik özelliğimize bağlı olmadığını ifade eder. Normal koşullar altında bizler borçlarımızı ödememiz gerektiğini ve sözlerimizi tutmamız gerektiğini felsefenin yada etiğin yardımı olmaksızın biliriz. Fakat yaşamımızın yönetimi hakkında önemli seçimlere gelince, somut bir ahlaki kural çok az yardımcı olabilir. O ne problemime birlikli olmayan cevaplar verilebilir ne de kendi kendisine sorunu açık hale getirebilir. Fakat etik zorlayıcı bir bilim olarak da kullanılamaz. O (zorlayıcı etik), sorunu tereddüt içinde bırakır ve sorun açık kalır. Temel seçimlere Heidegger'in tutumu, onun (Heidegger'in) doğruluk görüşüne benzer. Ne gerçeklere benzerlik anlamında doğruluk vardır, ne de en belli durumlarda, bir görüşün doğru olup olmadığını söylemek için herhangi bir kriter vardır. Bir kişinin yapabileceği en iyi şey başkalarının şimdiki bilgisine aldurmuyarak, başlangıçta olmak, kaynağa varıncaya değin geri dönmektir. Böylece o seçimle birliktedir. Ne yaşamın temel problemine ilişkin objektif şekilde doğru cevaplar vardır, ne de onları ayırt etmek için

herhangi belli yöntemler vardır. Kalabalıktan çıkmak için (ayrılmak için) bir kişinin yapabileceği en iyi şey, kararlı olmaktır ve bir bütün olarak yaşamını göz önünde tutarak kararını vermektir. Bir kişinin iddiaları gibi seçimleri, daima belli durumlarda yapılır. Belli bir durumda bana iyi görünen bir şey, şimdi ya da daha sonra başkalarına ya da hatta sonraki bir durumda kendime dahi, böyle iyi görünmeyebilir. Fakat buna çare yoktur. Bu nedenle benim şimdi yaptığım şeyin, örneğin bu kitabı yazmanın 20 yıllık çalışmamla toplanacağı garantisini 20 onu yıl erteleyecektir.

NİÇİN KARALI OLMALI?

Bir Dasein, Vicdan'ın sesini dinler ve kararlı otantiklikle, ölümünün ötesine koşar. Diğer bir Dasein bunu yapmaz. Birincisi ikincisinden daha mı iyidir? Eğer böyleyse niçin böyle? Niçin gündelik gel-gitle sürüklenmekten ziyade kararlı olmak daha iyidir. Eğer Heidegger kararlılığı tavsiye etmiş olsaydı, bir çeşit etik önermiş olurdu. Davranışına gelince, onun çok çok kesin etik olmadığı doğrudur. Kararlı Dasein, bazı daha neşeli (yararcı) yaşam tarzları uğruna ayakkabı yapmayı terk etmeye karar vermez. Eğer o (kararlı Dasein) ayakkabı yapmaya devam ederse, 'bu olanaklarda sağlam (sarsılmaz) bir haz elde etmek için bireyselleşmiş yeteneğimizle bizi yüz yüze getiren ciddi bir endişeyle' böyle olur (VZ,310). O ayakkabı yapmanın basit bir şekilde daha iyi olduğunu im, eder, çünkü başka herhangi bir şey yapmak asla senin aklına gelmez.

Kararlılık, kararsızlıktan ahlaki olarak daha iyidir. O bizim ahlaki olarak daha uygun (iyi) bir yolda davranacağımızı garanti etmez ya da hatta onu daha uygun yapmaz. (Hitler, İsa yada Sokrates'ten daha az kararlı değildir). Kararlılık aslında ahlaki olarak kararsızlıktan daha üstün değildir. Kararlılığın avantajı şudur: Kararlı Dasein kendi kendini, olanaklarını ve bütünlüğünü kararsız Dasein'in yapmadığı bir tarzda açığa çıkarır. Gününbirlikte başarısız Dasein, görmekte olduğumuz gibi, genellikle kendi kendisini yanlış anlar: 'Bizim kendi kendimiz olduğumuz varlık ontolojik olarak en uzak olandır (VZ,311; karşılaştırınız VZ,15). (karşılaştırınız Ixiii,32: 'Dasein kendi kendisinden bahseder, o kendisini belli bir tarzda görür ve fakat o kendi kendini korkutmasının diye kendisinden önce sahip olduğu bir maskedir sadece.') Dasein'in gerçekten benzediği şeyi görmek için kararlı Dasein'a bakma ihtiyacı duyarız. Fakat bu bir kaç sorunu barındırır. Heidegger gerçekten kararlı Dasein'ın, kararsız Dasein 'in olamadığı bir tarzda Dasein olduğunu mu iddia eder? Eğer böyleyse hangi haklarla? Bir çok zaman birçoğumuz kararsızdır. Niçin sadece kararlı olduğumuzda kendimiz olduğumuzu varsayarız? Ya da niçin sadece kararlı Dasein gerçekten kendi olduğu gibi kendi kendini görür? Eğer kararsız Dasein kendisini diğer şeyler arasında bir şey olarak ya da kalabalıktan biri olarak yorumlarsa, niçin böyle yapmanın yanlış olduğunu farz eder? Kararlı Dasein bir şey (thing) olamaz, fakat belki kararsız Dasein olabilir.

Heidegger'in cevabı şudur: Hem kararlılık, hem de kararsızlık, hem otantiklik hem de otantik olmamak Dasein varlığının bir tarzıdır. Bu açıdan, hiçbirisi diğerleri üzerinde önceliğe sahip değildir. Fakat kararsız, otantik olmayan Dasein kendi koşullarının (durumunun) yeterli açıklamasını ya da kararlılığın yeterli açıklamasını veremez. Benzer şekilde, bir kişi uykudayken ya da hayal kurduğunda, ne uykusunun ne de hayal kurmasının ya da uyanıklığının ve dinç olmasının yeterli hesabını veremez. Başkalarında

kaybolmayı ya da günü - birlikteliği açıklamak bu durumlardan çekilmeyi ya da bunların üstüne yükselmeyi gerektirir. Yaşamı boyunca, Heidegger Platon'un alegorisince etkilendi: Sıradan kişiler, duvar üzerindeki gölgelere bakarak, mağarada mahkumdurlar; onların bazıları gerçek objeleri ve er ya da geç kendi kendilerine güneşi gördükleri başka bir dünyaya yönelirler; onlar başka mahkumları kaçırmaya ikna etmek için mağaraya dönerler. Sadece mağaradan kaçan bir kişi hem mağaradaki durumunun uygun bir hesabını, hem de mağara dışındaki durumunun uygun bir hesabını verebilir. Benzer bir şekilde, sadece kararlı bir kişi, kararsızlığının ya da kararlılığının hesabını verebilir. Filozof olmak için bir kişi, kararlı olmalıdır. İlk olarak o günü-birlikteliğinin çevresinden uzaklaşmalıdır. İkinci olarak, o şimdiki felsefi durumunun ve onun ardında bulunan geleneğinin üzerine yükselmelidir. Eğer bir kişi, can sıkıcı, ruhÖn felsefeden ziyade daha fazlasını yapmak isterse, o felsefi gelenekçe kuşaktan kuşağa devredilen problemleri, doktrinleri ve kavramları sade bir şekilde absorbe edemez. O kendi ölümünün ötesine koşmalıdır ve felsefe geleneğinin kaynağına ulaşmıca dek yürümelidir. Böylece o geleneğin üstesinden gelir ve onun (gelenek) tarafından yenilmez ve onları (gelenekleri) uzakta bırakır. Ya da Heidegger'in ifade ettiği gibi: 'Varoluşa sahip olan bir varlık çeşidi kavramsallaştırılmayı ve gelişmeyi isteyen bir araştırma kendi kendisine açığa çıkmış Dasein'in sahip olduğu varlık çeşididir; böyle bir araştırma Dasein'a temel olan bir araştırmayı reddedebilir mi?' (VZ,315). Bu Dasein'ın uykusunda felsefeyle meşgul olmayı beklemesinden daha fazlası değildir.

* Heidegger ölüm anlamına gelen *dying* ve *death*'i farklı anlamlarda kullandığı için bunların yanına İngilizceleri yazılma gereği duyulmuştur.